

Взаємозв'язок прийняття рішень із професійною мотивацією військовослужбовців

Валентина Теслюк*

Кандидат психологічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України
03041, вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1112-428x>

♦ **Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення психологічних механізмів ухвалення рішень військовослужбовцями в умовах бойового стресу, оскільки когнітивні, емоційні та мотиваційні чинники безпосередньо визначають ефективність виконання службово-бойових завдань. Метою дослідження було встановлення кореляційних зв'язків між стилями ухвалення рішень військовослужбовцями та їхньою професійною мотивацією. Методи дослідження ґрунтувалися на комплексному застосуванні стандартизованих психодіагностичних методик і статистичних процедур, зокрема Melbourne decision making questionnaire для оцінювання стилів ухвалення рішень (пильність, надпильність, уникнення, прокрастинація), методики В. Осодло для вивчення професійної мотивації за шкалами професійних домагань і професійних інтересів та цінностей, а також рангового коефіцієнта кореляції Спірмена для аналізу взаємозв'язків між змінними порядкових шкал. Дослідження проводилось на вибірці з 50 військовослужбовців чоловічої статі віком від 26 до 48 років у контрольованих умовах військової частини, із дотриманням етичних принципів та конфіденційності. Отримані результати показали, що домінуючим стилем ухвалення рішень була пильність (42 % респондентів), що характеризується здатністю аналізувати альтернативи, прогнозувати наслідки та приймати відповідальні рішення. Надпильність спостерігалася у 26 % військовослужбовців і проявлялась підвищеною тривожністю та імпульсивністю, тоді як уникнення та прокрастинація були менш поширені (18 % та 14 % відповідно), що засвідчило про наявність непродуктивних стратегій поведінки у стресових умовах. Аналіз професійної мотивації показав високі рівні домагань та усвідомлених інтересів у більшості учасників (48-56 %), що корелювало з адаптивним пильним стилем ухвалення рішень. Значущі обернені кореляції спостерігалися між стилями уникнення та прокрастинації і показниками професійної мотивації, що вказує на вплив мотиваційної недостатності на формування дезадаптивних стратегій вибору. Практична цінність дослідження полягає у можливості використання його результатів для розробки програм психологічної підготовки й тренінгів, спрямованих на формування адаптивних стилів ухвалення рішень, розвиток професійної мотивації та підвищення стресостійкості військовослужбовців, що сприятиме зростанню ефективності й безпеки виконання службових завдань

♦ **Ключові слова:** домінантні стилі ухвалення рішень; професійні домагання; цінності; когнітивні детермінанти вибору; саморегуляція

♦ Вступ

У сучасних умовах підвищується зацікавленість науковців до проблеми психологічних механізмів ухвалення рішень у військовому середовищі, оскільки ефективність службових дій значною мірою залежить від когнітивних, емоційних та мотиваційних характеристик

військовослужбовців. Як зазначали R.I. Klymkiv *et al.* (2025), когнітивні та емоційні ресурси відіграють важливу роль у прийнятті рішень під бойовим стресом, забезпечуючи адаптивність та психологічну стійкість. Автори підкреслили, що за умов інтенсивного стресового

Проклад цитування:

Teslyuk, V. (2026). The relationship between decision-making and the professional motivation of military personnel. *The Bulletin of National Defence University of Ukraine*, 21(1), 107-114. doi: 10.33099/2617-6858-26-21-1-107-114.

Історія статті: Отримано: 14.08.2025; Доопрацьовано: 07.12.2025; Прийнято: 27.01.2026; Опубліковано: 17.02.2026

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

*Автор-кореспондент

навантаження саме здатність до емоційної саморегуляції та збереження концентрації уваги знижує ризик імпульсивних і нерациональних рішень. У дослідженні показано, що розвинені когнітивні стратегії переробки інформації, зокрема аналітичне мислення та прогнозування наслідків, пов'язані з вищою ефективністю тактичних дій військовослужбовців. Також встановлено, що поєднання емоційної стабільності та когнітивної гнучкості сприяє формуванню стійкості до бойового стресу і зменшує прояви дезорганізації поведінки у критичних ситуаціях. N.M. Sekel *et al.* (2023) продемонстрували, що ефективність тактичних рішень у військовому контексті значною мірою залежить від психологічної резильєнтності та усвідомленості, що формує адаптивний пильний стиль ухвалення рішень. Резильєнтність дозволяє військовослужбовцям швидко відновлюватися після стресових впливів, а усвідомленість сприяє збереженню ясності мислення та оцінці альтернатив. Поєднання цих характеристик забезпечує зваженість, відповідальність та готовність брати на себе обґрунтований ризик у складних ситуаціях. C. Roanghesi (2024) встановив, що уникання та тривожність у військовослужбовців пов'язані з низькою емоційною стабільністю і ускладнюють аналіз альтернатив під час вибору. Дослідження також засвідчило, що розвиток емоційної регуляції та толерантності до невизначеності сприяє переходу від дезадаптивних до більш пильних стилів ухвалення рішень. У систематичному огляді C. Liouri & V. Karamanoli (2025) продемонстровано вагомий зв'язок між самоефективністю і результатами ухвалення рішень під тиском у військовому середовищі. R. Qiu *et al.* (2023) показали, як самоефективність і резильєнтність впливають на здатність вирішувати складні тактичні задачі. У дослідженні V.M. Filonenko (2024) визначено, що схильність військових відкладати рішення та перекладати відповідальність на інших пов'язана з особистісними характеристиками, такими як імпульсивність та недостатність когнітивних ресурсів.

У дослідженні V. Teslyuk & V. Tkachov (2024) проаналізовано феномен бойового стресу у військовослужбовців як комплексний психофізіологічний стан, що виникає під впливом екстремальних чинників бойової обстановки. Автори зауважили, що високий рівень бойового стресу супроводжується когнітивним звуженням, порушеннями концентрації уваги, підвищеною імпульсивністю та схильністю до використання неадаптивних стратегій ухвалення рішень. Водночас достатній рівень стресостійкості та психологічної підготовленості сприяє збереженню пильності, адекватній оцінці ризиків і здатності діяти в умовах невизначеності. Дослідження підкреслило, що стиль ухвалення рішень не є ізольованою характеристикою особистості військового, а формується під впливом бойового досвіду, рівня мотивації та вираженості постстресових реакцій, що додатково обґрунтовує необхідність комплексного аналізу мотиваційних і когнітивних детермінант поведінки у військовій діяльності. Системний аналіз наукових

джерел засвідчив, що ефективність ухвалення рішень у військовому середовищі зумовлюється взаємодією когнітивних стилів, емоційної регуляції та професійної мотивації, але також висвітлив недостатню інтеграцію мотиваційних чинників у цілісні моделі військової психології, зокрема в частині взаємозв'язку між мотивацією, стилями ухвалення рішень та їх функціональними наслідками. Актуальність дослідження обумовлена саме необхідністю емпіричного вивчення системних взаємозв'язків між стилями ухвалення рішень у військових та їх професійною мотивацією у реальних умовах бойової та службової діяльності. Це сприятиме конструктивному розвитку підходів до психологічної підготовки військових, підвищенню їхньої адаптивності та ефективності в умовах невизначеності. Метою дослідження було виявлення та аналіз кореляційних взаємозв'язків між особливостями стилів прийняття рішень у військовослужбовців і рівнем їх професійної мотивації. Завдання дослідження передбачали: визначення провідних стилів ухвалення рішень і особливостей професійної мотивації військовослужбовців; з'ясування зв'язків між стилями ухвалення рішень і компонентами професійної мотивації (професійними домаганнями, інтересами та цінностями).

♦ Матеріали та методи

У дослідженні взяли участь 50 військовослужбовців чоловічої статі віком від 26 до 48 років. Добір респондентів здійснювався за принципом добровільної участі з дотриманням критеріїв включення: проходження військової служби, відсутність гострих психічних розладів та згода на участь. Критеріями виключення були наявність тяжких соматичних захворювань, перебування у стані гострої психологічної кризи та відмова від участі на будь-якому етапі. Дослідження проводилося на базі військової частини, що забезпечило однорідність умов служби учасників. З міркувань особистої безпеки військовослужбовців, розголошення інформації про назву частини та місця їхнього перебування, є недопустимим. Перед початком роботи респонденти були поінформовані про мету дослідження, гарантії конфіденційності та можливість відмови без негативних наслідків. Письмова інформована згода була отримана від кожного учасника. Дослідження проведено з дотриманням етичних вимог Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації (WMA, 2024). Для вивчення стилів ухвалення рішень застосовано Melbourne decision making questionnaire (MDMQ, *n.d.*). Методика дозволила визначити домінуючі стилі: пильність, надпильність, уникнення та прокрастинацію. Твердження опитувальника оцінювалися за градуйованою шкалою від низького до високого ступеня згоди, а результати підсумовувалися за кожною окремою шкалою. Для дослідження професійної мотивації була використана методика В. Осбодло, зокрема дві шкали: шкалу професійних домагань та шкалу професійних інтересів і цінностей (Dyckun *et al.*, 2023). Кожна шкала складається з 16 тверджень,

спрямованих на оцінку рівня активності, наполегливості, прагнення до успіху, а також значущості професійної діяльності для особистості військовослужбовця. Підрахунок результатів здійснювався у відсотках від максимально можливого балу, що дозволило класифікувати рівні показників як низькі, середні та високі. Опитування проводилося в груповому форматі у приміщенні для занять психологічної підготовки. Спочатку респонденти опрацьовували MDMQ, після чого переходили до методики дослідження професійної мотивації. Середній час заповнення всього пакета методик становив близько 40-50 хв. Дослідник був присутній під час тестування для надання інструкцій і роз'яснення незрозумілих запитань, не впливаючи на відповіді респондентів.

Статистична обробка даних здійснювалася у кілька етапів. На першому етапі визначалися домінантні стилі ухвалення рішень шляхом порівняння показників за шкалами MDMQ. На другому етапі було здійснено описову статистику результатів за показниками професійної мотивації. Далі для виявлення взаємозв'язків між стилями ухвалення рішень та мотиваційними показниками застосовано ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена, оскільки дані представлені порядковими шкалами та не відповідали нормальному розподілу. Статистична значущість результатів визначалася на рівні $p < 0,01$. Кореляційні зв'язки представлені у вигляді таблиці, що дозволяє наочно продемонструвати взаємозалежності між змінними. У дослідженні поєднано принципи діяльнісного, особистісно-орієнтованого та когнітивного підходів. Вихідним положенням є уявлення про те, що стиль ухвалення рішень формується у взаємодії індивідуально-психологічних характеристик, умов діяльності та мотиваційної структури особистості військовослужбовця. Використання стандартизованих психодіагностичних методик забезпечило валідність і надійність отриманих результатів, а застосування непараметричних статистичних критеріїв – коректність висновків щодо взаємозв'язків між досліджуваними змінними. Застосована методологія дозволяє відтворити дослідження в аналогічних вибірках військовослужбовців, використовуючи ті самі опитувальники, процедури тестування та статистичні підходи до обробки даних. Це створює підґрунтя для подальших лонгitudних і порівняльних досліджень у сфері психології прийняття рішень у військовому середовищі.

♦ Результати та обговорення

Систематичний огляд і емпіричні дослідження продемонстрували, що прийняття рішень – це не лише когнітивний процес аналізу альтернатив, але й складна взаємодія мотиваційних та емоційних компонентів, що можуть як сприяти адаптивному вибору, так і перешкоджати йому. Так F. Del Missier *et al.* (2012) довели, що когнітивні властивості особистості визначають особистісні стилі ухвалення рішень і стратегії обробки інформації. A.M. Parker & B. Fischhoff (2005) дослідили компетентність ухвалення рішень і демонструють,

як індивідуальні психологічні відмінності впливають на якість вибору в стандартизованих завданнях поведінкової психології. K.C. Appelt *et al.* (2011) також звернули увагу на індивідуальні відмінності у процесах ухвалення рішень та обґрунтовують, що стиль прийняття рішень є стійкою психологічною характеристикою особистості, пов'язаною з мотиваційними, когнітивними та емоційними чинниками. C. Sümer & O.B. Büttner (2022) підкреслили роль імпульсивності та прокрастинації, що порушують ефективність вибору. Дослідження D. Miao *et al.* (2024) продемонструвало, як самосвідомість підтримує стабільність психічних процесів, а огляд D.S. Levine (2022) інтегрував емоційні та когнітивні аспекти в єдину модель прийняття рішень. Комп'ютернонейрокогнітивний підхід D.M. Yee (2024) розкрив механізми мотиваційного впливу на вибір. Разом ці дослідження підтверджують, що усвідомлення мотивації, емоційне регулювання та когнітивна оцінка є важливими складовими адаптивного прийняття рішень у складних і стресових умовах. За допомогою MDMQ було визначено домінантний стиль ухвалення рішень у кожного респондента. Розподіл військовослужбовців за шкалами відображено на Рисунку 1.

Рисунок 1. Результати дослідження стилів ухвалення рішень військовослужбовцями за MDMQ (%)

Джерело: розроблено автором

Отримані результати засвідчили, що найпоширенішим стилем прийняття рішень серед військовослужбовців є пильність, яка була зафіксована у 42 % досліджуваних. Такий стиль характеризується здатністю адекватно оцінювати ситуацію, усвідомлювати ризики, аналізувати альтернативи та приймати рішення з урахуванням можливих наслідків. Домінування пильності вказує на достатній рівень психологічної зрілості, відповідальності та сформованості навичок саморегуляції, що є професійно значущими якостями для військової діяльності в складних і небезпечних умовах. Водночас у 26 % респондентів виявлено надпильний стиль прийняття рішень. Цей стиль проявляється у підвищеній тривожності, поспішності, хаотичному пошуку виходу із ситуації та схильності до імпульсивних рішень під тиском часу й стресу. Така частка надпильності може бути зумовлена перебуванням військовослужбовців у хронічно напружених умовах, впливом бойового

стресу та високою відповідальністю за наслідки прийнятих рішень. Надпильність, хоча й свідчить про мобілізацію психічних ресурсів, водночас підвищує ризик помилкових або непродуманих дій. Стиль уникнення було зафіксовано у 18 % військовослужбовців. Він проявляється у прагненні відкласти прийняття рішення, перекласти відповідальність на інших або зменшити значущість проблемної ситуації. Наявність такого стилю в досліджуваних може свідчити про емоційне виснаження, страх помилки або недостатній рівень психологічної готовності до дій у ситуаціях високої невизначеності. В умовах військової служби уникнення може негативно впливати на оперативність та ефективність управлінських і тактичних рішень. Найменше військовослужбовців (14 %) продемонстрували домінування прокрастинації. Цей стиль характеризується схильністю до зволікання з прийняттям рішення навіть за наявності необхідної інформації. Прокрастинація у військовому середовищі може бути пов'язана з внутрішніми конфліктами, сумнівами у власних можливостях або зниженим рівнем впевненості у правильності вибору. Хоча цей стиль є найменш поширеним, його наявність потребує особливої уваги з боку психологічного супроводу. Загалом результати дослідження показали, що у більшості військовослужбовців переважають адаптивні або умовно адаптивні стилі ухвалення рішень, проте значна частка непродуктивних копінг-стратегій (уникнення, прокрастинація, надпильність) вказує на вплив стресових умов служби.

Отримані результати співпадають з висновками D. Crivelli *et al.* (2024), які акцентували на ролі ефективної інтеграції когнітивних та емоційних процесів у прийнятті рішень. Отримані дані підтвердили, що достатній рівень виконавчих функцій і сформованість навичок саморегуляції дозволяє військовослужбовцям ухвалювати зважені рішення навіть у стресових умовах. Надпильний стиль у цьому дослідженні виявився значущим показником впливу бойового стресу на процес ухвалення рішень. Як зазначали G. Gautam *et al.* (2025), афективні стани, зокрема тривожність, можуть прискорювати ухвалення рішень, водночас підвищуючи ризик помилкових дій. Результати дослідження щодо стилю надпильності (гіперпильності) військовослужбовців узгоджуються з теоретичними напрацюваннями, що стосуються взаємозв'язку стилів ухвалення рішень і стресу. Зокрема, C.M. Allwood & I. Salo (2012) показали, що стилі ухвалення рішень, пов'язані з уникненням і емоційною напругою, корелюють з високим рівнем психологічного стресу та зниженням якості рішень. Ці положення відповідають результатам проведеного дослідження, яке вказує на те, що надмірна тривожність і поспішність у стресових умовах можуть збільшувати ризик ухвалення помилкових рішень. Стиль уникнення, відповідно до отриманих даних, пов'язаний із прагненням зменшити значущість проблемної ситуації або перекласти відповідальність. Цей результат корелює з висновками M. Gärtner *et al.* (2022), які показали, що

індивідуальний стиль обробки інформації визначає ступінь залученості до просоціальної або відповідальної поведінки. У військовому контексті уникнення може уповільнювати прийняття тактичних рішень, що підтверджує важливість психологічного супроводу та розвитку когнітивної стійкості. Найменший відсоток припадав на прокрастинацію, яка характеризується затримкою прийняття рішень навіть за наявності необхідної інформації. Така тенденція корелює з результатами K. Stanovich *et al.* (2013), які показали, що низький рівень раціонального мислення та підвищена упередженість мислення підвищують ризик відкладення рішень. Хоча прокрастинація є менш поширеною, її присутність вказує на можливі внутрішні конфлікти та сумніви у власних можливостях. Метааналіз T. MecheraOstrovsky *et al.* (2022) підтвердив, що когнітивні здібності впливають на помилковість рішень, але не визначають схильність до ризику. Дане дослідження підтвердило, що пильні військовослужбовці роблять менше помилок, тоді як надпильні та унікальні групи демонструють підвищену частоту помилкових виборів. Отже, у більшості військовослужбовців переважають адаптивні або умовно адаптивні стилі ухвалення рішень, проте значна частка непродуктивних стратегій (надпильність, уникнення, прокрастинація) вказує на вплив стресових умов служби. Загалом, зіставлення отриманих даних з іншими дослідженнями дозволило стверджувати, що ефективність прийняття рішень формується комплексно: взаємодіють когнітивні здібності, виконавчі функції, афект та стиль обробки інформації.

За методикою дослідження професійної мотивації В. Осьодло, представленою у V.H. Dykun *et al.* (2023), було здійснено аналіз професійних домагань, професійних інтересів і ціннісних орієнтацій військовослужбовців за відповідними шкалами. Шкала професійних домагань містить 16 тверджень і оцінює прагнення до досягнення успіху та наполегливість. Високі показники (більше 70 % максимально можливого балу) спостерігалися у 24 учасників (48 %). Це свідчить, що майже половина респондентів проявляє рішучість у досягненні цілей, готовність брати на себе відповідальність, активну участь у професійних завданнях і здатність долати труднощі. Середні показники (40-70 %) мали 18 військовослужбовців (36 %), що вказує на помірний рівень прагнення до успіху та відповідальності. Низькі показники (< 40 %) отримали 8 осіб (16 %), які характеризуються обережністю, меншою наполегливістю та слабкою готовністю долати складні ситуації. Середній бал за шкалою професійних домагань становив 67 % від максимально можливого, що відображає достатньо високий рівень професійної мотивації серед більшості учасників. Шкала професійних інтересів та цінностей містить 16 тверджень і оцінює особистісно значимі мотиви та ціннісні орієнтири у професійній діяльності. Високі показники (70-100 %) виявлено у 28 учасників (56 %), що демонструє сильний інтерес до професійної діяльності, сприйняття роботи як важливої та значущої

для самореалізації. Середні показники (40-70 %) показали 15 осіб (30 %), які мають помірний рівень професійного інтересу та ціннісної мотивації. Низькі показники (<40 %) спостерігалися у 7 військовослужбовців (14 %), для яких професійна діяльність не є значущою. Середній бал за шкалою професійних інтересів та цінностей становив 72 % від максимально можливого, що свідчить про високий рівень усвідомленого інтересу до професійної діяльності серед більшості респондентів. Результати дослідження професійної мотивації військовослужбовців продемонстровано на Рисунок 2.

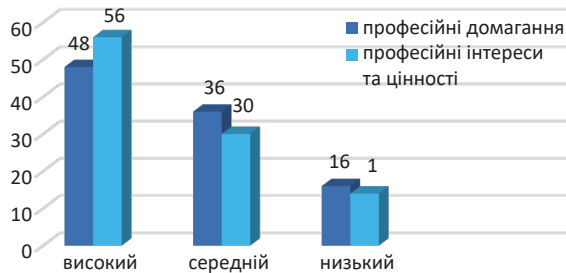

Рисунок 2. Результати дослідження професійної мотивації за методикою В. Осьодло (%)

Джерело: розроблено автором

Таким чином більшість військовослужбовців демонструють високий рівень прагнення до успіху, рішучість та наполегливість. Це вказує на їхню готовність ефективно діяти у складних та стресових умовах, що особливо важливо для прийняття рішень у військовій діяльності. Невелика частка респондентів із низькими показниками може потребувати додаткової мотиваційної підтримки. Високий рівень професійного інтересу та ціннісної мотивації у більшості учасників свідчить про їхню внутрішню орієнтацію на професійну самореалізацію. Військовослужбовці з високими показниками більш схильні до конструктивного підходу, ініціативності та залученості у роботу. Низькі показники у деяких осіб сигналізують про необхідність професійного

консультування або розвитку ціннісних орієнтирів для підвищення мотивації. Результати свідчать про те, що у більшості військовослужбовців переважає внутрішня мотивація до досягнення професійних цілей, а також висока ціннісна орієнтація на службу. Ці показники є важливими для оцінки психологічних особливостей прийняття рішень у складних умовах, оскільки вони відображають готовність брати відповідальність, проявляти наполегливість та ефективно діяти під тиском. О.М. Bogusiuk (2024) досліджувала мотиваційний компонент управлінської компетентності майбутніх офіцерів та визначила, що у них домінують внутрішні мотиви та прагнення до успіху, а також встановила кореляції між високою професійною мотивацією й ефективністю поведінки – це співзвучно з даними про високі показники професійних домагань і інтересів. Дане дослідження включає ширший спектр мотиваційних чинників (наприклад, життєві цілі, соціальна бажаність, загальна активність у роботі курсантів поліції), а не лише домагання та інтереси, які досліджували ми. Це вказує на різницю між спеціалізованим підходом цього дослідження і ширшими мотиваційними моделями. У власному дослідженні О. Nykonenko & V. Horatchka (2025) проаналізували мотиваційну сферу військових під час війни, використовуючи кілька методик мотивації. Підтверджено, що мотивація військовослужбовців є багатовимірною та пов'язана зі стресом, вигоранням і ціннісними орієнтаціями, що частково резонує з висновками цього дослідження щодо внутрішніх мотивів і важливості професійного інтересу. Для встановлення зв'язків між стилями ухвалення рішень та показниками професійної мотивації було використано ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена, оскільки досліджувані змінні представлені порядковими шкалами та не відповідають вимогам параметричної статистики. Результати аналізу показали наявність статистично значущих зв'язків між стилями ухвалення рішень та окремими компонентами професійної мотивації, що представлено у Таблиці 1.

Таблиця 1. Кореляційні зв'язки між стилями ухвалення рішень та професійними домаганнями і професійними інтересами та цінностями військовослужбовців

Стилі ухвалення рішень	Пильність	Надпильність	Уникнення	Прокрастинація
Професійні домагання	+0,47	+0,12	-0,38	-0,42
Професійні інтереси та цінності	+0,52	+0,09	-0,41	-0,45

Джерело: розроблено автором

Найбільш виражені прямі кореляції встановлено між стилем пильності та показниками професійних домагань і професійних інтересів. Це означає, що військовослужбовці з високим рівнем прагнення до успіху, відповідальності та орієнтації на професійне зростання схильні приймати рішення з урахуванням усієї наявної інформації, аналізуючи можливі наслідки та зважуючи альтернативи. Стиль надпильності також продемонстрував позитивний зв'язок із професійними домаганнями, однак цей зв'язок виявився

помірним. Такий результат можна інтерпретувати як свідчення того, що високі вимоги до себе та орієнтація на досягнення можуть супроводжуватися підвищеною тривожністю, надмірним контролем і схильністю до сумнівів при ухваленні рішень. Водночас зв'язок надпильності з професійними інтересами та цінностями виявився слабким або статистично незначущим. Особливо виразними виявилися обернені кореляції між стилями уникнення та прокрастинації і показниками професійної мотивації. Зниження рівня професійних

домагань і ціннісної значущості діяльності пов'язане з тенденцією уникати відповідальних рішень, перекладати їх на інших або відкладати ухвалення рішень на невизначений термін. Такі результати свідчать про те, що недостатня внутрішня мотивація та низька віра у власні можливості зумовлюють формування неадаптивних стратегій поведінки у ситуаціях вибору. Узагальнюючи отримані дані, можна стверджувати, що між стилями ухвалення рішень військовослужбовців та характеристиками їх професійної мотивації існують системні взаємозв'язки. Високі професійні домагання, усвідомлені інтереси та значущі ціннісні орієнтації пов'язані з формуванням адаптивного, раціонального стилю ухвалення рішень – пильності. Натомість низькі показники професійної мотивації асоціюються зі стилями уникнення та прокрастинації, що ускладнюють відповідальну поведінку у складних та ризикованих умовах служби. Отримані результати також узгоджуються з психологічними уявленнями про роль мотивації у регуляції поведінки: вищий рівень усвідомлених професійних домагань і цінностей сприяє формуванню більш адаптивних форм прийняття рішень, тоді як мотиваційна недостатність пов'язана з униканням відповідальності та зволіканням у виборі. Так, V. Osodlo (2025) аналізуючи мотивацію військових, показав, що усвідомлена внутрішня мотивація тісно пов'язана з психологічною готовністю діяти у військових умовах, що узгоджується із висновками про важливість високих домагань для адаптивних стилів ухвалення рішень. N. Shortland *et al.* (2020) показали, що індивідуальні відмінності впливають на складність і швидкість вибору, що також резонує з даними цього дослідження щодо помірного зв'язку надпильності з мотиваційними показниками, де надмірні вимоги до досягнення можуть ускладнювати рішення під тиском. S.G. Scott & R.A. Bruce (1995) визначили різні стилі ухвалення рішень (раціональний, інтуїтивний, унікальний та ін.), що дозволяє зіставити категорії пильності, надпильності, уникнення, прокрастинація з типовою міжнародною класифікацією стилів і підтвердити, що стилі ухвалення рішень пов'язані з мотиваційними характеристиками особистості. Отримані результати підкреслили важливість розвитку професійної мотивації як психологічного ресурсу, що забезпечує ефективніші та виважені рішення у діяльності військовослужбовців.

◆ Висновки

У ході дослідження встановлено системні взаємозв'язки між стилями прийняття рішень військовослужбовців та їх професійною мотивацією. Найпоширенішим

стилем визначено пильність (42 % респондентів), що характеризується здатністю до аналізу альтернатив, прогнозування наслідків та усвідомленого прийняття рішень, що свідчить про високий рівень психологічної зрілості, відповідальності та сформованості навичок саморегуляції. Надпильність проявлялася у 26 % військовослужбовців, супроводжується підвищеною тривожністю, імпульсивністю та схильністю до поспішних рішень, що підкреслює вплив бойового стресу на когнітивні процеси. Стилі уникнення (18 %) та прокрастинації (14 %) асоціюються з недостатньою внутрішньою мотивацією, низькою вірою у власні можливості та обмеженою здатністю до відповідального вибору у складних ситуаціях. Аналіз професійної мотивації показав високі рівні домагань і усвідомлених інтересів у більшості учасників (48-56 %), що прямо корелює з адаптивним пильним стилем ухвалення рішень. Обернені кореляції між стилями уникнення та прокрастинації і показниками професійної мотивації продемонстрували, що мотиваційна недостатність сприяє формуванню дезадаптивних стратегій вибору. Результати дослідження підкреслили важливість внутрішніх мотивів, ціннісних орієнтирів та усвідомленого прагнення до професійного розвитку як ключових чинників, які забезпечують раціональне й ефективне ухвалення рішень у військовому середовищі. Таким чином, ефективність прийняття рішень у військових залежить від когнітивних здібностей, емоційного саморегулювання та рівня професійної мотивації. Отримані результати підтвердили концептуальну важливість інтеграції когнітивних, емоційних та мотиваційних аспектів у системі психологічної підготовки військових. Обмеження дослідження пов'язані з вибіркою лише чоловіків віком 26-48 років та проведенням експерименту в однорідних умовах однієї військової частини, що може обмежувати генералізацію результатів на ширші групи військовослужбовців. Подальші дослідження можуть зосередитися на вивченні динаміки стилів ухвалення рішень під час бойових навчань, включенні представників різних військових спеціальностей та аналізі впливу додаткових мотиваційних та емоційних чинників.

◆ Подяку

Немає.

◆ Фінансування

Немає.

◆ Конфлікт інтересів

Немає.

◆ Джерела

- [1] Allwood, C.M., & Salo, I. (2012). Decision-making styles and stress. *International Journal of Stress Management*, 19(1), 34-47. doi: 10.1037/a0027420.
- [2] Appelt, K.C., Milch, K.F., Handgraaf, M.J.J., & Weber, E.U. (2011). The decision making individual differences inventory and guidelines for the study of individual differences in judgment and decision-making research. *Judgment and Decision Making*, 6(3), 252-262. doi: 10.1017/S1930297500001455.

- [3] Borysiuk, O.M. (2024). Psychological features of the motivational component of managerial competence in future police officers. *Psychology Journal of Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 11-19. doi: [10.32782/2311-8458/2024-1-2](https://doi.org/10.32782/2311-8458/2024-1-2).
- [4] Crivelli, D., Acconito, C., & Balconi, M. (2024). Emotional and cognitive “route” in decisionmaking process: The relationship between executive functions, psychophysiological correlates, decisional styles, and personality. *Brain Sciences*, 14(7), article number 734. doi: [10.3390/brainsci14070734](https://doi.org/10.3390/brainsci14070734).
- [5] Del Missier, F., Mäntylä, T., & Bruine de Bruin, W. (2012). Decision-making competence, executive functioning, and general cognitive abilities. *Journal of Behavioral Decision Making*, 25(4), 331-351. doi: [10.1002/bdm.731](https://doi.org/10.1002/bdm.731).
- [6] Dykun, V.H., Moroz, V.M., & Stasiuk, V.V. (2023). *Methodology for studying the moral and psychological state of military personnel: Educational and methodological manual*. Kyiv: 7BC.
- [7] Filonenko, V.M. (2024). Decision-making factors in conditions of uncertainty and their relationships with disadaptability in military servicemen. *Psychological Studies*, 2, 129-135. doi: [10.32782/psych.studies/2024.2.18](https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.2.18).
- [8] Gärtner, M., Andersson, D., Västfjäll, D., & Tinghög, G. (2022). Affect and prosocial behavior: The role of decision mode and individual processing style. *Judgment and Decision Making*, 17(1). doi: [10.1017/S1930297500008998](https://doi.org/10.1017/S1930297500008998).
- [9] Gautam, G., Kaur, J., & Moradikor, N. (2025). Impact of feelings on decision-making (analytical and rational). *Progress in Brain Research*, 293, 87-98. doi: [10.1016/bs.pbr.2025.02.008](https://doi.org/10.1016/bs.pbr.2025.02.008).
- [10] Klymkiv, R.I., Kulmاتیckiy, A.V., & Bilobryn, M.S. (2025). Cognitive and emotional features of decision-making by military personnel under combat stress: A literature review. *Inter Collegas*, 12(2), 47-52. doi: [10.35339/ic.2025.12.2.kkb](https://doi.org/10.35339/ic.2025.12.2.kkb).
- [11] Levine, D.S. (2022). Neuroscience of emotion, cognition, and decision making: A review. *Medical Research Archives*, 10(7). doi: [10.18103/mra.v10i7.2869](https://doi.org/10.18103/mra.v10i7.2869).
- [12] Lioupi, C., & Karamanoli, V. (2025). *Unraveling the interplay between selfefficacy and decisionmaking in military contexts: A systematic review*. *Journal of Military and Veterans' Health*, 33(2), 63-72.
- [13] Mechera-Ostrovsky, T., Heinke, S., Andraszewicz, S., & Rieskamp, J. (2022). Cognitive abilities affect decision errors but not risk preferences: A meta-analysis. *Psychonomic Bulletin & Review*, 29(5), 1719-1750. doi: [10.3758/s13423-021-02053-1](https://doi.org/10.3758/s13423-021-02053-1).
- [14] Melbourne decision making questionnaire, MDMQ. (n.d.). Retrieved from <https://www.eztests.xyz/tests/personality/mdmq/>.
- [15] Miao, D., Cao, X., Zhao, B., Shi, Y., & Shi, Y. (2024). Exploring the psychological well-being of flight cadets through a comprehensive survey analysis of self-awareness and self-acceptance. *Aerospace*, 11(6), article number 441. doi: [10.3390/aerospace11060441](https://doi.org/10.3390/aerospace11060441).
- [16] Nykonenko, O., & Horiatchka, V. (2025). Psychological features of professional motivation of military personnel during wartime. *Scientific Notes of KROK University*, 77, 505-512. doi: [10.31732/2663-2209-2025-77-505-512](https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-505-512).
- [17] Osodlo, V. (2025). Psychological foundations of motivation for military service in the context of historical change. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Psychology*, 1(21), 86-93. doi: [10.17721/BPSY.2025.1\(21\).11](https://doi.org/10.17721/BPSY.2025.1(21).11).
- [18] Parker, A.M., & Fischhoff, B. (2005). Decision-making competence: External validation through an individual-differences approach. *Journal of Behavioral Decision Making*, 18(1). doi: [10.1002/bdm.481](https://doi.org/10.1002/bdm.481).
- [19] Qiu, R., Gong, Y., Cao, Y., You, X., & Zhu, X. (2023). Influence of self-efficacy on male military pilots' capability to handle special situations: A moderated mediation model. *Scientific Reports*, 13(1), article number 10794. doi: [10.1038/s41598-023-38009-9](https://doi.org/10.1038/s41598-023-38009-9).
- [20] Roanghesi, C. (2024). Decisionmaking style, personality, and decision outcomes of military personnel: A network analysis approach. *Psihologia Resurselor Umane*, 22(1). doi: [10.24837/pru.v22i1.557](https://doi.org/10.24837/pru.v22i1.557).
- [21] Scott, S.G., & Bruce, R.A. (1995). Decision-making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831. doi: [10.1177/0013164495055005017](https://doi.org/10.1177/0013164495055005017).
- [22] Sekel, N.M., et al. (2023). Military tactical adaptive decision making during simulated military operational stress is influenced by personality, resilience, aerobic fitness, and neurocognitive function. *Frontiers in Psychology*, 14, article number 1102425. doi: [10.3389/fpsyg.2023.1102425](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1102425).
- [23] Shortland, N., Alison, L., & Thompson, L. (2020). Military maximizers: Investigating the impact of individual differences in maximizing on military decision making. *Personality and Individual Differences*, 163, article number 110051. doi: [10.1016/j.paid.2020.110051](https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110051).
- [24] Stanovich, K.E., West, R.F., & Toplak, M.E. (2013). Myside bias, rational thinking, and intelligence. *Current Directions in Psychological Science*, 22(4), 259-264. doi: [10.1177/0963721413480174](https://doi.org/10.1177/0963721413480174).
- [25] Sümer, C., & Büttner, O.B. (2022). I'll do it – after one more scroll: The effects of boredom proneness, self-control, and impulsivity on online procrastination. *Frontiers in Psychology*, 13, article number 918306. doi: [10.3389/fpsyg.2022.918306](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.918306).
- [26] Teslyuk, V., & Tkachov, V. (2024). Study of combat stress in military personnel. *SWorldJournal*, 3(23-03), 104-108. doi: [10.30888/2663-5712.2024-23-00-024](https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-23-00-024).

- [27] WMA. (2024). *WMA Declaration of Helsinki – ethical principles for medical research involving human participants*. Retrieved from <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki/>.
- [28] Yee, D.M. (2024). Neural and computational mechanisms of motivation and decisionmaking. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 36(12), 2822-2830. doi: [10.1162/jocn.a.02258](https://doi.org/10.1162/jocn.a.02258).

The relationship between decision-making and the professional motivation of military personnel

Valentyna Teslyuk

PhD in Psychological Sciences, Associate Professor
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
03041, 15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1112-428x>

♦ **Abstract.** The relevance of this study is determined by the need to examine the psychological mechanisms of decision-making by military personnel under combat stress, since cognitive, emotional, and motivational factors directly determine the effectiveness of the performance of combat duties. The aim of the study was to establish correlations between the decision-making styles of military personnel and their professional motivation. The research methods were based on the comprehensive application of standardised psychodiagnostic techniques and statistical procedures, in particular the Melbourne decision-making questionnaire for assessing decision-making styles (vigilance, hypervigilance, avoidance, procrastination), V. Osodlo methodology for studying professional motivation on the scales of professional aspirations and professional interests and values, as well as Spearman's rank correlation coefficient for analysing the relationships between ordinal scale variables. The study was conducted on a sample of 50 male military personnel aged 26 to 48 in controlled conditions of a military unit, in compliance with ethical principles and confidentiality. The results showed that the dominant decision-making style was vigilance (42% of respondents), characterised by the ability to analyse alternatives, predict consequences and make responsible decisions. Hypervigilance was observed in 26% of military personnel and manifested itself in increased anxiety and impulsivity, while avoidance and procrastination were less common (18% and 14%, respectively), indicating the presence of unproductive behavioural strategies in stressful conditions. Analysis of professional motivation showed high levels of ambition and conscious interest in most participants (48-56%), which correlated with an adaptive vigilant decision-making style. Significant inverse correlations were observed between avoidance and procrastination styles and professional motivation indicators, indicating the influence of motivational insufficiency on the formation of maladaptive choice strategies. The practical value of the study lies in the possibility of using its results to develop psychological training programmes and workshops aimed at forming adaptive decision-making styles, developing professional motivation and increasing the stress resistance of military personnel, which will contribute to the growth of efficiency and safety in the performance of service duties

♦ **Keywords:** dominant decision-making styles; professional aspirations; values; cognitive determinants of choice; self-regulation